

Князь – глава держави відповідальний перед Богом "за труди пастви людей його". Його влада величезна, але зовсім не безмежна. Князь повинен, на думку Іларіона, здійснювати свою владу в рамках закону – "землю свою пасуши правдою". В основі його дій повинна лежати не сваволя, а справедливість – "без блазна же Богом дані йому люди управивши". Істинний правитель повинен не лише сам бути справедливим, але й слідкувати за дотриманням закону, правосуддя здійснювати на його основі і бути милостивим – "мало казни, много милуй".

Ідеальний образ правителя держави за Іларіоном включає такі риси, як мудрість і знання. Він одним із перших вітчизняних мислителів говорить про моральні якості державних діячів, про їх відповідальність перед Богом і народом. Підтримуючи князя Володимира, Іларіон чітко висловлює свої симпатії до монархії як форми державного правління. Вона імпонує йому, бо тут влада зосереджується в руках одного правителя, а єдиновладдя є запорукою територіальної єдності і сили держави. При цьому бажано, щоб влада концентрувалась у руках мудрого правителя, який задовольняв би певні умови: пам'ятав, що несе відповідальність за підданих перед Богом; здійснював владу на основі закону і справедливості, а не сваволі; був милостивим до підданих. Держава повинна забезпечувати мир, запобігати війнам, мати кращу внутрішню організацію управління.

Вихідною проблемою «Слова» Іларіона є питання про співвідношення закону та істини. Суспільний прогрес, на думку мислителя, відбувається завдяки зміні принципів релігії. Він протиставляв два етапи історії людства: епоху Старого Заповіту, основу на законі, коли відносини між людьми будувалися на принципах безмежного підкорення і рабства, та епоху Нового Заповіту, де панують свобода, істина та благодать. Ці етапи послідовно заступають один одного в процесі історичного розвитку людства. Благодать – це прогрес людства. З цього приводу Іларіон писав: "Спершу закон, потім благодать, спершу тінь, потім істина". Водночас закон не протистоїть істині, його дотримання є шляхом до досягнення благодаті, а разом з нею – свободи. Іларіон показує, що людська благодать полягає в пізнанні істини, в духовній свободі. Закон тільки готує народ до благодаті. Християнська віра приводить людей до Істини.

Своє філософське шукання Іларіон Київський виклав в праці "Слово про закон і благодать". Центральною думкою цього філософського вчення є: "не закон для людини, а людина для закону". У "Слові" уперше прозвучав мотив етичної оцінки правителя, взагалі людини, яка стала домінуючою у всій подальшій східнослов'янській філософській думці. Однак значення «Слова» виходить далеко за межі урочистих святкових слів, що промовляються для віруючих в церкві. «Слово» Іларіона – свого роду церковно-політичний трактат, в якому ушляхується руська земля і її князі.

Н.О. Лисак, ст. викл. (ХДУХТ, Харків)

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Специфіка ціннісних орієнтувань сучасної молоді цілком залежить від впливу соціальних, економічних та культурних факторів. Як зазначає Е. Фромм, основними цінностями у сучасному суспільстві є гроші, престиж і влада. Вони стали домінуючими спонукальними мотивами і цілями людини. Так, найбільш поширеними в наш час стали *ринкові орієнтування*, які ґрунтуються на законах попиту і пропозиції. При ринкових орієнтуваннях успіх людини залежить не від її майстерності, знань і порядності, а від того, як вона вміє себе продати за допомогою зовнішності, привабливості, енергійності, впевненості в собі, вмінню спілкуватися, відповідності до того типу, який має попит на людському ринку особистості, при цьому успіх залежить від вміння продати свою особистість, перетворити себе на товар, який користується попитом. Люди з ринковим характером не мають власного Я, оскільки воно постійно змінюється у відповідності з принципом «я такий, який вам потрібен». Так відбувається страшний процес деморалізації талановитих людей, які за різних обставин не досягли успіху, так втрачають цінність етика, позитивні людські якості, знання, здібності, талант, почуття ідентичності, гідність, благочестя, самоповага, творчість, самореалізація в процесі використання знань і здібностей.

Сьогодні, коли відбувається апробація цінностей нового суспільства, особливої значущості набувають освітня, просвітня та виховна робота, система підготовки таких підприємницьких кадрів, які відносилися би до нового, продуктивного соціально й морально відповідального типу. Не випадково, всі виховні системи світу фокусують свою увагу на: 1) співвідношенні матеріальних і духовних цінностей; 2) формуванні універсальних загальнолюдських цінностей; 3) розвитку вищих цінностей, метамотивації потреб; 4) процесі девальвації та ієрархізації цінностей; 5) на єдності мотиваційних і ціннісних орієнтувань особистості. Перед викладачами вищої школи стоїть складне завдання – створення психолого-педагогічних умов для формування всебічно розвинутої особистості, яка б усвідомлювала свої духовні цінності.

Усвідомленню ціннісних орієнтувань майбутніми фахівцями буде сприяти курс «Етики та естетики», який повинен забезпечити не тільки становлення активної пізнавальної позиції студента, а й спрямованість на те, щоб подальша діяльність майбутнього спеціаліста відповідала і законодавству, і моральним нормам.

Враховуючи все вищезазначене, цікаво зіставити на семінарських заняттях з «Етики та естетики» перелік якостей і цінностей сучасного управлінця, які пропонують американська і англійська концепції, та відповідне їх розташування з точки зору важливості (табл.).

Таблиця – Перелік якостей і цінностей сучасного управління

Думка американців	Думка англійців
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиненість розуму. 2. Чесність. 3. Логічність. 4. Технікоозброєність. 5. Широта кругозору. 6. Перспективність. 7. Комунікабельність. 8. Цілісність характеру. 9. Лідерство. 10. Здатність делегувати владу. 11. Організаторські здібності. 12. Уміння приймати рішення. 13. Твердість. 14. Уміння зосереджувати на справі інших. 15. Уміння виховувати. 16. Почуття гумору. 17. Уміння слухати інших 18. Бажання слухати. 19. Об'єктивність. 20. Організаторські здібності. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність делегувати владу. 2. Комунікабельність. 3. Доступність. 4. Уміння слухати інших. 5. Авторитетність. 6. Компетентність. 7. Технікоозброєність. 8. Чесність. 9. Твердість. 10. Зацікавленість у кожній людині 11. Позитивність. 12. Рішучість. 13. Почуття гумору. 14. Широта здібностей. 15. Продуктивність. 16. Дружелюбність. 17. Старанність. 18. Уміння спілкуватися з іншими. 19. Знання спеціальності. 20. Відсутність базікання.

У контексті педагогічних завдань формування і розвитку особистості необхідним є домінування духовних цінностей, які є найвищими.

А.С. Міносян, канд. іст. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

І.П. Коршунова, доц. (ХДУХТ, Харків)

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Бурхливий розвиток інформаційних технологій, крім помітного звуження часових та просторових меж у розповсюдженні інформації, відкриває нові перспективи в галузі освіти. Можна впевнено стверджувати, що у сучасному світі має місце тенденція злиття освітніх та інформаційних технологій, і на цій основі формуються принципово нові інтегровані технології навчання.

З використанням останніх (зокрема, Інтернет-технологій) з'явилась можливість необмеженого тиражування навчальної інформації та швидкої її доставки адресатові. При цьому, навчання стає інтерактивним, підвищується значущість самостійної роботи студентів, серйозно посилюється інтенсивність навчального процесу.

Такі наявні переваги повинні обумовити активізацію діяльності інформаційно-комп'ютерних центрів у вищих навчальних закладах з метою впровадження інформаційних технологій у традиційну модель навчального процесу. Подібні структурні підрозділи мають вирішувати наступні задачі:

- координація робіт, спрямованих на створення системи дистанційної освіти;
- формування системи супроводження навчального процесу з використанням інформаційних технологій;
- підготовка викладачів до впровадження інформаційних технологій у навчальний процес;
- всебічна допомога викладачам на всіх етапах розробки та супроводу дистанційного курсу;
- моніторинг нових освітніх технологій.

Впровадження інформаційних та дистанційних технологій у навчальний процес в перспективі може вплинути на перегляд планування індивідуальної завантаженості викладачів, які виступатимуть авторами дистанційних курсів навчання. Таку навчально-організаційну та методичну роботу з підготовки, адаптації та проведенню занять з використанням дистанційних технологій доцільно вважати і зараховувати як окремий вид навчального навантаження.